

Fresh Beginnings: Underpinnings of Shnayim Mikra

WEEK ONE

Intro

Igros Moshe, OC 5:17

חיוב קריאת שמו"ת גם לבני תורה; ז' חנוכה תש"ל

הנה בעניין המצווה שמחוייב כל אחד ואחד לקרוא הפרשה בכל שבוע, שנים מקרא ואחד תרגום. ורבותינו, אף מהראשונים (ראה טור או"ח סי' רפ"ה וב"י ד"ה ואם למד), הוסיפו שצריך ללמוד גם פירוש רש"י שעל כל הפרשה, שנתרשל מאד אף אצל הרבה בני תורה.

פשוט וברור כמו שלא נפטר שום אדם מכל מצווה דרבנן, בטענה שעוסק בתורה, כן לא נפטרו אף ממצווה זו. ואדרבה, אף מי שתורתו אומנתו כרשב"י וחבריו, שהיו פטורין מתפילה דרבנן, היו חייבין בקריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. דהא גם זה הוא לימוד תורה, ובחיוב לימוד תורה הא איכא חיוב ללמוד גם מקרא. ואף שסברי התוס' (קידושין ל' ע"א ד"ה לא צריכא, בשם ר"ת) דבלימוד תלמוד בבלי יוצא גם ידי מקרא, משום שבלולה גם במקרא, ואף להרמב"ם (ה' תלמוד תורה פ"א הי"ב) דלאחר שכבר יודע היטב תורה שבכתב, אינו מחוייב ללמוד מקרא בכל יום, וכ"ש שאינו צריך להשליש זמנו, מ"מ הא מחוייב גם להרמב"ם ללמוד באיזה זמן תורה שבכתב. וא"כ ברור שקריאת שמו"ת וודאי הוא ממילא בכלל חיובו מעצם תלמוד תורה בכל שבוע. שלימוד זה שייחדו חכמים ללמוד בכל שבוע וודאי הוא חייב, ולא יוכל ליפטר בלימוד דבר אחר מהתורה, בין בכתב בין בע"פ, לבד המצווה הנוספה שחייבו חכמים. וממילא אין פטור מזה אף לאלו שתורתן אומנתן, כרשב"י וחבריו. ובפרט לדורנו שאין אנו יכולין לומר שאנו בקיאים במקרא.

בידידות, משה פיינשטיין

Source

Talmud Bavli, Brochos 8a-b:

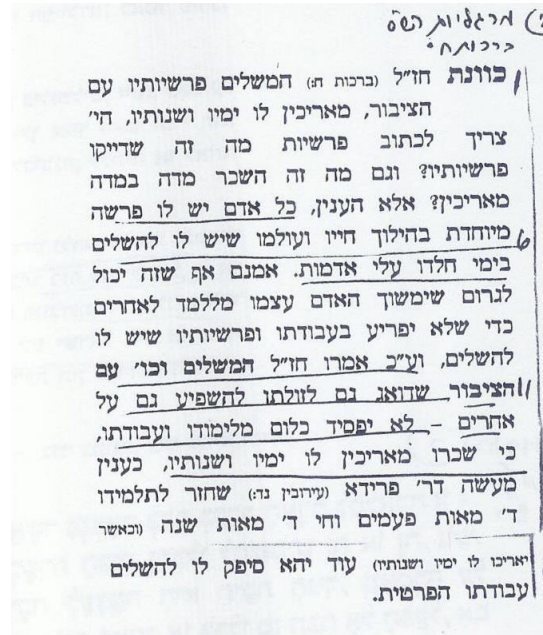
אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי: לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו: במדבר ל"ב עטרות ודיבן, שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו. רב ביבי בר אביי סבר לאשלומינהו לפרשייתא דכולא שתא במעלי יומא דכפורי. תנא ליה חייא בר רב מדפתי: כתיב ויקרא כ"ג ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב, וכי בתשעה מתענין? והלא בעשרה מתענין! אלא לומר לך: כל האוכל ושותה בתשיעי - מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי. סבר לאקדומינהו, אמר ליה ההוא סבא, תנינא: ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר. כדאמר להו רבי יהושע בן לוי לבניה: אשלימו פרשיותייכו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום, והזהרו בורידין כרבי יהודה; דתנן; רבי יהודה אומר: עד שישחוט את הורידין; והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרינן: לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.

Baal HaTurim, Shmos 1:1

ואלה שמות בני ישראל. ר"ת ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר יחיה שנים רבות ארוכים לעולם (ברכות ח ב):

Why does it give one a long life?

Margolios Hashas, Brochos 8a

What are Ataros and Divon (and how does that matter)?

Rashi:

Rashi, Brochos 8a

ואפילו עטרות ודיבון - שאין בו תרגום.

Tos:

Tosfos, Brochos 8b

ואפילו עטרות ודיבון וכו' - פי' רש"י אפי' עטרות ודיבון שאין בו תרגום שצריך לקרותו שלשה פעמים בעברי. וקשה
אמאי נקט עטרות ודיבון שיש לו מ"מ תרגום ירושלמי. היה לו לומר ראובן ושמעון או פסוקא אחרינא שאין בו תרגום כלל.
ויש לומר משום הכי נקט עטרות ודיבון אף על גב שאין בו תרגום ידוע אלא תרגום ירושלמי וצריך לקרות ג' פעמים העברי
מ"מ יותר טוב לקרות פעם שלישית בתרגום.

Rabbeinu Bechayei:

Rabbeinu Bachayei, Bamidbar 32

ולכך אמרו רז"ל: בברכות (ח ב) לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו "עטרות ודיבון".
הזכיר הכתוב הזה לפי שיש בהן שמות של ע"ז, שלא תאמר כיון שהתרגום הוא פירוש הכתוב אין לנו לתרגם הפסוק הזה כי
יש בו זכרון ע"ז, ועל כן באו החכמים לומר שאף בפסוק הזה ראוי להזכירו שלא להקל בו.

Torah Temimah:

Torah Temimah, Bamidbar 32: footnote 1

פירש"י עטרות ודיבן שאין בהם תרגום, עכ"ל. והקשו התוס' דלפי טעם זה למה תפס עטרות ודיבן ולא פסוקי שמות אנשים ראובן שמעון וכו' וכדומה, ולבד זה הנה גם בפסוק עטרות ודיבן יש תרגום ירושלמי [והובא גם באונקלוס], ותירצו יען כי עטרות ודיבן אין בו רק תרגום ירושלמי ולא תרגום ידוע הו"א דיקרא שלש פעמים העברי קמ"ל שטוב לקרוא פעם שלישי בתרגום, עכ"ל. והדוחק מבואר, לבד מה שקושייתם הראשונה במקומה עומדת, ובגה"ש הגיהו שצ"ל דיבן ועטרות ומכוין לפסוק ל"ד שאין בו כל תרגום, אבל גם בהג"ה זו לא תתיישב קושית התוס' משמות אנשים, והרבה מפרשים טרחו בבאור דבר זה. ואני תמה מי מלל לרבותינו דכונת הגמרא קאי על אחד תרגום, בעוד אשר לדעתי ברור הדבר דקאי גם על שנים מקרא, והבאור הוא דכל פסוק זה אינו דבוק ומוכרח להמשך הפסוקים לא לפניו ולא לאחוריו, כי גם אם ידלגו עליו כולו לא יחסר הכונה והמשך ענין הפרשה, כי אפשר לעבור מפסוק ב' לפסוק ד' מבלי כל גמגום וחוסר כונה, כפי שנראה לעין, כזה ויאמרו אל משה וגו' לאמר (הוא פסוק ב') הארץ אשר הכה ה' וגו' (הוא פסוק ד'), והו"א דלכן אין חיוב בכלל לעבור מקרא זה שנים מקרא ואחד תרגום, אלא רשאי לדלגו או לומר רק פעם אחת, קמ"ל דדינו ככל פסוקי התורה. ולפי זה תראה עומק השגת חז"ל והרגשתם, כי לפי שבארנו הנה באמת פסוק כזה שאין בו כל המשך הכרחי לפניו ולאחוריו ובהשמטו לא יחסר מאומה מענין הפרשה הוי פסוק זה יחיד ומיוחד בכל התורה כולה, ודו"ק:

Psak

Taz, OC 285:seif katan 1

(א) (פמ"ג) אפי' עטרות ודיבון. - לשון הטור פרש"י אף על פי שאין בו תרגום ולפ"ז אפי' ראובן ושמעון וכיוצא בזה צריך לקרותו ג"פ וי"מ דנקט עטרות ודיבון לפי שיש ספרי' שכתוב בהן תרגום ירושלמי ונקט עטרות ודיבון אף על פי שא"צ תרגום כ"כ ולפ"ז ראובן ושמעון א"צ לקרותו ג"פ ומ"מ נהגו להחמיר כפירש"י עכ"ל.

Time Frame

The week of:

Tosfos, Brochos 8b

ישלים פרשיותיו עם הצבור - נראה דכל השבוע מכיון דמתחילין לקרות הפרשה דהיינו ממנחת שבת ואילך עד שבת הבאה נקראת עם הצבור ואף על גב דלענין גיטין לא נקרא קמי שבת אלא מרביעי ואילך (בפסחים ד' קו.). [וזמן השלמה יש] במדרש ג' דברים צוה רבינו הקדוש לבניו בשעה שנפטר שלא תאכלו לחם בשבת עד שתגמרו כל הפרשה משמע דקודם אכילה צריך להשלימה. ומיהו אם השלימה לאחר אכילה שפיר דמי. מ"מ מצוה מן המובחר קודם אכילה.

The week following:

Tur, OC 285

מצוה מן המובחר שישלים אותה קודם שיאכל בשבת ואם לא השלים אותה קודם אכילה ישלים אחר אכילה קודם המנחה אבל משם ואילך כיון שמתחילין אחרת עבר זמנה של זאת:

Mordechai, Halachos Ketanos(Menochos), Hakometz Rabba 965

וּכְתַב מֵהַר"מ מִי שֶׁלֹּא חָזַר הַסֵּדֵר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד תְּרֻגּוּם יִכּוּל לַחְזוֹר עַד יוֹם רְבִיעִי דְּמִיַּד דְּהוּא אֶהְבְּדֵלָה וּרְבִינוּ יְהוּדָה פִּירֵשׁ דְּלֵאחַר הַשַּׁבָּת לֹא יֵצֵא כִּיּוֹן שֶׁהִתְחִילוּ בְּמִנְחָה פִּרְשָׁה אַחֲרַת לֹא מִיִּקְרִי עִם הַצִּיּוּר וּמֵהָאִי טַעְמָא אִם חָזַר הַפִּרְשָׁה מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן יֵצֵא כִּיּוֹן שֶׁכִּבְר הִתְחִילָה הַפִּרְשָׁה בְּמִנְחָה מִקְרִי שְׁפִיר עִם הַצִּיּוּר וּמִיּוֹם עִיקַר הַמְצוּה לַחְזוֹר קוֹדֵם אֲכִילָה בַּשַּׁבָּת

Last Point:

Hagahos Maimanios, Hilchos Tefilah 13:25

וּכְתַב רְבִינוּ שֶׁמִּנְחָה אֶף עַל פִּי שְׁעִיקַר מְצוּה כֹּל פִּרְשָׁה בְּכֹל שַׁבָּת עִם הַצִּיּוּר אִם לֹא עָשָׂה כֵּן יִשְׁלִים כּוֹלֵם בְּשִׁמְיָנִי עֲצַרְתָּ שְׁבוּ גוֹמְרִים הַצִּיּוּר וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֵאָחַר וְלֹא יִקְדָּם מִן הַצִּיּוּר יוֹם א' וְרֵאִיתוּ מִרְבַּב בִּיבִי בַר אֲבִי דְסַבְר לֹא שְׁלֹמִינְהוּ לְכוּלְהוּ פִּרְשָׁתָּא דְכוּלָּא שְׁתָּא בְּמַעְלֵי יוֹמָא דְכַפּוּרִי אֲלֵא שְׁמִיחָה בּוּ חֵיִיא בַר רַב מְדִיפְתִי כְּדִי שֶׁלֹּא יִבְטֹל מִסְעוּדַת עֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים כְּדֵאִתָּא הֵתֵם וּפְר"ח שְׁגוּרָס לְהַנִּי פִּרְשׁוּת דְּכֹלָה פִּירוּשׁ ד' פִּרְשׁוּת שֶׁל אֲלוּל שֶׁלֹּא הִיָּה לוֹ פְּנָאִי לְהַשְׁלִימָם מִפְּנֵי טְרַדְתָּ כֹּלָה פִּי דְרִשָׁה בְּהַלְכוֹת מוֹעֵד

Divided over the Week:

Shaarei Teshuva, OC 285: seif katan 1

[א] תְּרֻגּוּם - עֵינֵן בַּה"ט שֶׁכְּתַב שֶׁמְצוּה לְקָרוֹת אַחַר חֲצוֹת וְכַתֵּב בְּק"א לְמַח"ב שִׁישׁ שֶׁכְּתַבוּ כֵּן בְּשֵׁם גּוּרֵי הָאֲר"י זצ"ל וְאִין הָאֲמַת כֵּן כִּי בְּסֵדֵר הַכּוּוֹנוֹת שֶׁסִּידֵר מֵהַר"ש וְוִיטֵל מִכְת"י מֵר אֲבִיו מֵהַרְח"ו כְּתַב שֶׁרְבִינוּ הָאֲר"י זצ"ל יוֹם הַשְּׁשִׁי תִיכַף וּמִיַּד אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הִיָּה הוֹלֵךְ לְמִקּוֹם שִׁישׁ ס"ת וְקַר' שְׁמו"ת וְע"ש בְּמַח"ב שֶׁאִין לְקָרוֹת שְׁמו"ת בְּאֲשִׁמּוּרַת יוֹם הַשְּׁשִׁי כִּי כְּתַבוּ גּוּרֵי הָאֲר"י שֶׁאִין לְקָרוֹת תְּרֻגּוּם בְּלֵילָה גַם כְּתַב שֶׁהֵעִיקַר לְקָרוֹת כֹּל פְּסוּק שְׁמו"ת וְדֵלָא כְּמ"ש לְקָרוֹת פִּרְשָׁה קְטַנָּה ע"ש:

Mishna Berura, 285:seif katan 8

(ח) חֲשׁוּב עִם הַצִּיּוּר - כְּמָה אַחֲרוֹנִים כְּתַבוּ [יג] דְּמֵן הַמּוּבַחַר הוּא לְקָרוֹתָה בְּע"ש וְעֵינֵן בְּשַׁע"ת וּבְסַפֵּר מְטָה יְהוּדָה כְּתַב דָּאֵם הוּא קוֹרָא מִתְחַלַּת הַשְּׁבוּעַ וְהֵלָאָה הוּא ג"כ בְּכֹלֵל מְצוּה מִן הַמּוּבַחַר וְכִמוֹ שֶׁכְּתַב בְּב"י דְּמוֹכַח כֵּן מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם וְכֵן בְּסַפֵּר מַעֲשָׂה רַב כְּתַב בְּהַנְהַגַּת הַגַּר"א שֶׁהִיָּה נוֹהֵג תִּיכַף אַחַר הַתְּפִלָּה בְּכֹל יוֹם לְקָרוֹא מִקְצַת מֵהַסֵּדֵרָה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד תְּרֻגּוּם וּמִסִּיִּים בְּע"ש:

KEY:

מִקְרָא	חֲז"ל	רֵאשׁוֹנִים-רֵאשׁוֹנִים	אַחֲרוֹנִים
---------	-------	-------------------------	-------------